

13.8.2020

Yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien listan päivitystarpeiden arviointi

Tausta

Televisio- ja radiotoiminnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (1245/2014) 6 §:ssä on listattu ne tapahtumat, joiden katsotaan olevan Suomessa yhteiskunnallisesti merkittäviä. Tällaisten tapahtumien tv-lähetykset on välitettävä Suomen alueelle siten, että merkittävä osa (90 %) yleisöstä voi seurata niitä vapaasti vastaanotettavissa olevassa muodossa. Listalla olevia yhteiskunnallisesti merkittäviä tapahtumia ovat:

- 1) Kansainvälisen olympiakomitean järjestämät kesä- ja talviolympialaiset;
- 2) Kansainvälisen jalkapalloliiton järjestämien miesten jalkapallon maailmanmestaruusloppukilpailujen avaus-, puolivälierä-, välierä- ja loppuottelut sekä Suomen maajoukkueen ottelut;
- 3) Euroopan jalkapalloliiton järjestämien miesten jalkapallon Euroopan mestaruusloppukilpailujen avaus-, puolivälierä-, välierä- ja loppuottelut sekä Suomen maajoukkueen ottelut;
- 4) Kansainvälisen jääkiekkoliiton järjestämät miesten jääkiekon maailmanmestaruuskilpailut;
- 5) Kansainvälisen hiihtoliiton järjestämät pohjoismaisten hiihtolajien maailmanmestaruuskilpailut;
- 6) Kansainvälisen yleisurheiluliiton järjestämät yleisurheilun maailmanmestaruuskilpailut;
- 7) Euroopan yleisurheiluliiton järjestämät yleisurheilun Euroopan mestaruuskilpailut.

Liikenne- ja viestintäministeriö pyysi sidosryhmiltä näkemyksiä listan päivitystarpeista. Lausuntoja saatiin yhteensä 33 kappaletta eri urheilujärjestöiltä, etujärjestöiltä sekä kansalaisilta. Lausuntopalvelun kautta jätetyt lausunnot ovat julkisia ja löytyvät palvelusta. Valtioneuvoston julkiseen hankeikkunaan on viety sekä lausuntopalveluun että suoraan ministeriön kirjaamoon jätetyt lausunnot ja ne löytyvät osoitteesta: <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=LVM028:00/2020>

Lausuntopalaute

Tiivistelmä

Lausuntojen perusteella yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien listan uudelleen arviointia ja päivittämistä pidetään peusteltuna, minkä lisäksi listaa ehdotetaan täydennettävän uusilla tapahtumilla kuten kesä- ja talviparalympialaisilla sekä naisten jääkiekon ja jalkapallon otteluilla. Varauksellisemmissä näkemyksissä korostetaan, että toimenpiteillä ei tulisi perusteettomasti puuttua lähetysoikeuksia koskevan markkinan toimintaan. Yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien listalla oleminen saattaa lisätä laajaa näkyvyyttä, mutta myös vähentää merkittävästi mediakorvauksia. Tapahtuman lisääminen listalle voi lisätä lähetystoiminnan kuluja ja vaikuttaa yhtiöiden halukkuuteen hankkia lähetysoikeuksia. Tämä puolestaan vaikuttaa negatiivisesti

tapahtumien näkyvyyteen. Osa lausunnonantajista katsoo, että listaa tulisi pikemminkin supistaa kuin laajentaa tai listasta tulisi kokonaan luopua. Lausunnoissa viitataan myös siihen, että lähetysoikeuksien haltijat tekevät muutenkin parhaansa varmistaakseen, että ottelut ovat laajalti katsottavissa olivatpa ne listalla tai eivät. Lausunnoissa kritisoitiin myös tiettyjen tapahtumien kuten olympialaisten tai Kansainvälisen jääkiekkoliiton (IIHF) järjestämien miesten jääkiekon MM-kilpailujen sisällyttämistä listalle kokonaisuudessaan. Pikemminkin tulisi rajoittaa tiettyjen otteluiden tai erityistä kansallista mielenkiintoa herättävien kisaosuuksien pitämiseen listalla.

Lausunnoissa viitattiin myös teknologisen kehityksen mahdollistamiin eri lähetystapoihin. Suomen kattavat internet-yhteydet huomioon ottaen listan tapahtumat voitaisiin saattaa kaikkien saataville myös ilman velvoitteita lineaariselle televisiojaketulle. Tapahtumien lähetystavoiksi tulisi hyväksyä laajasti erilaisia keinoja kuten satelliittii, IPTV ja suoratoistopalvelut.

Naisten jääkiekko ja jalkapallo

Lausuntojen perusteella laajaa kannatusta sai listalla jo olevia miesten urheilutapahtumia vastaavien naisten tapahtumien lisääminen listalle. Listalle tulisi näin ollen lisätä Kansainvälisen jalkapalloliiton järjestämät naisten jalkapallon MM-loppukilpailujen avaus-, puolivälierä-, välierä-, ja loppuottelut sekä Suomen maajoukkueen ottelut sekä Euroopan jalkapalloliiton järjestämät naisten jalkapallon Euroopan mestaruusloppukilpailujen avaus-, puolivälierä-, välierä-, ja loppuottelut sekä Suomen maajoukkueen ottelut sekä Kansainvälisen jääkiekkoliiton järjestämät naisten jääkiekon MM-kisat. Naisten kisojen lisäämistä listalle kannattivat Suomen Olympiakomitea, European Broadcastin Union (EBU), Yle, Suomen Palloliitto, Suomen Urheiluliitto, Suomen Jääkiekkoliitto ry, VANE, Naisjärjestöjen Keskusliitto, Kuluttajaliitto ry, Kuuloliitto ry, Tasa-arvovaltuutettu, Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Valtion liikuntaneuvosto. Myös kansalaispalautteessa kannatetaan naisten kisojen lisäämistä listalle.

Muutoksen katsottaisiin edistävän naisten ja miesten välistä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta urheilussa. Tasa-arvovaltuutettu viittaa lausunnossaan tasa-arvolain 4 §:ään, jonka mukaan viranomaisten tulee kaikessa toiminnassaan edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä luoda ja vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan naisten ja miesten tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa.

Lausuntojen perusteella naisten jalkapallo- ja jääkiekkokisat koetaan kulttuurisesti yhdistävinä ja kansalliseen kulttuuri-identiteettiin kuuluvina tapahtumina. Taphtumilla on vahva kaikupohja pohjoismaisessa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kulttuurissa. Naisten urheilutapahtumat on perinteisesti lähetetty ilmaiskanavilla ja lähetykset ovat saavuttaneet huomattavia katsojamääriä. Suomen maajoukkue on lisäksi osallistunut kyseisiin tapahtumiin, mikä on niin ikään yksi EU-komission nimeämistä kriteereistä listalle ottamiselle. Muutoksen nähdään ylipäättään täyttävän EU-komission vaatimat kriteerit listalle lisäämiselle.

Paralympilaiset

Lausunnoissa ehdotetaan paralympiakisojen lisäämistä listalle. Paralympiakisojen asema on selkeästi vahvistunut, minkä lisäksi niiden lisäämisellä yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien listalle katsotaan olevan vaikutusta yhteiskunnan yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämisessä. Paralympilaiset on perusteltua sisällyttää luetteloon, etenkin niiden lajien osalta, joissa suomalaismenestystä on jo merkittävästi. Paralympialaisten lisäämistä puoltaa myös YK:n vammaissopimuksen tulo Suomessa kansallisesti lakina voimaan 10.6.2016 ja sopimuksen sisältämien velvoitteiden noudattaminen. Paralympilaisen listalle lisäämistä kannattavat EBU, Yle, Suomen Olympiakomitea, Suomen Paralympiakomitea, Suomen Urheiluliitto ry, Suomen Hiihtoliitto ry, Vammaisfoorumi ry, VANE, Näkövammaisten liitto ry, Vammaisneuvosto, Naisjärjestöjen Keskusliitto, Kuluttajaliitto ry, Kuuloliitto ry, Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Valtion liikuntaneuvosto.

Muut tapahtumat

Launnoissa ehdotetaan myös muiden urheilutapahtumien lisäämistä listalle. Muun muassa Suomen Urheiluliitto ry ja Jääkiekkoliitto ry ehdottavat nuorten U20 MM-kilpailujen nostamista listalle. Nuorten kisojen kiinnostavuus on lisääntynyt merkittävästi. Esimerkkinä viitataan vuonna 2016 Suomessa järjestettyihin U20 MM-kisoihin, joiden loppuottelun keskikatsojamäärä oli 1,964 miljoonaa ja huippuhetken katsojamäärä 2,407 miljoonaa katsojaa.

Suomen hiihtoliitto ry ehdottaa, että listalle lisättäisiin pohjoismaisten hiihtolajien (maastohiihto, mäkihyppy ja yhdistetty) maailmancup-tapahtumat, joilla on merkittävät katsojaluvut ja jotka ovat lähes koko olemassaolon ajan näkyneet vapaasti vastaanotettavilla kanavilla. Niin ikään listalle tulisi lisätä alppihiihdon MM-kisat, joiden katsojaluvut ovat korkeita. Suomen Ampumahiihtoliitto ry ehdottaa, että listalle lisättäisiin Kansainvälisen Ampumahiihtoliiton (IBU) järjestämät ampumahiihdon MM-kisat. Ampumahiihto on noussut 2010-luvulla yhdeksi kiinnostavimmista urheilulajeista (Sponsor Insightin 2019 katsojatutkimuksen mukaan sijalla 4).

Kaukametsäläiset ry esittää, että yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien listalle lisätään Jukolan viesti. Jukolan viestissä täyttyy tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden vahvistaminen. Lisäksi tapahtuma täyttää EU-komission kriteerit listalle ottamiseksi. Suomen Hippos ry esittää, että listalle lisättäisiin Kuninkuusravit niiden urheilu- ja kulttuurimerkityksen vuoksi.

Valtion liikuntaneuvosto ehdottaa harkittavaksi mm. taitoluistelun MM-kilpailujen sisällyttämistä listalle. Taitoluistelu on naisia kiinnostavien lajien TOP5-listallalla. Taitoluistelua on pitkään näytetty maksuttomilla televisiokanavilla, mutta vuonna 2019 lajin arvokisat siirtyivät maksullisille kanaville. Neuvosto ehdottaa lisäksi harkittavaksi koripallon ja lentopallon MM- ja EM-loppukilpailuja sekä salibandyn MM-loppukilpailuja Suomen otteluiden osalta. Nämä sisäpallolajit ovat kasvattaneet kiinnostustaan viime vuosina Suomen joukkueiden kansainvälisen menestyksen myötä. Suomen pelit on perinteisesti näytetty maksuttomilla televisiokanavilla. Myös kansalaispalautteessa on ehdotettu edellä mainittujen koripallon ja lentopallokisojen lisäämistä listalle. Kansalaispalautteessa kannatusta on saanut myös mm. joukkuevoimistelun listalle ottaminen.

Listaa kritisoivat näkemykset

Kansainvälinen Olympiakomitea (IOC) katsoo, että olympialaiset tulisi poistaa listalta kokonaisuudessaan. IOC:n mukaan olympialaisten kattava ilmainen näkyvyys Suomessa varmistetaan edellyttämällä IOC:n yhteistyökumppaneita näyttämään olympialaisia laajasti myös ilmaiseksi huolimatta yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien listan sisällöstä. IOC:n mukaan kesä- ja talviolympialaisten sisällyttäminen kokonaisuudessaan merkittävien tapahtumien listaan on täysin suhteetonta ja epärealistista. Esimerkiksi Tokion olympialaisissa on odotettavissa tuotettavan yhteensä 5000 tuntia kisalähetystä. Jos katsotaan, että on välttämätöntä pitää olympialaiset merkittävien tapahtumien listalla, IOC:een mukaan paras lähestymistapa olisi asettaa vähimmäistuntimäärä, joka kesä- sekä talviolympialaisista tulisi näyttää ilmaiseksi (esim. 200 tuntia kesäolympialaisia ja 100 tuntia talviolympialaisia). IOC huomauttaa, että kaikki tapahtumat ja tapahtumien ottelukierrokset eivät voi olla erityisen tärkeitä suomalaiselle yleisölle. Listaan voisi siten harkita sisällytettävän a) suomalaisten urheilijoiden mitalikierrokset ja b) mikä tahansa olympialaisten muu laji, joka nimettäisiin tarkasti etukäteen ja joka olisi perinteisesti tai todennäköisesti suosituin suomalaisen katsojayleisön joukossa, sekä lisäksi avajais- ja päättäjäistilaisuudet. IOC kehottaa varmistamaan, että lista ei epärealistisesti tai tarpeettomasti häiritse lähetysoikeuksien myyntimarkkinaa eikä urheilu-oikeuksien myynnin ja oston kilpailullista prosessia.

UEFA:n (The Union of European Football Association) näkemyksen mukaan jalkapallon Euroopan mestaruuskisat tulisi poistaa listalta kokonaisuudeen. Listaa ei ainakaan tulisi laajentaa naisten otteluilla. UEFA investoi huomattavia summia naisten jalkapalloon, mutta ei toistaiseksi ole saanut menoja katetuksi. Naisten otteluiden ottaminen listalle altistaisi naisten jalkapalloon tehdyt panostukset ja jo saavutetut edistysaskeleet suurelle riskille. UEFA:n näkemyksen mukaan sillä itsellään on parhaat edellytykset määrittellä, kuinka sen strategiaa naisten jalkapallon osalta jalkautetaan ilman ulkopuolista vaikutusta ja regulaatiota. UEFAlla on oma strategiansa, jolla varmistetaan, että kisat ovat katsojien nähtävillä maksutta olipa kisat listalla tai eivät. UEFA myös kyseenalaistaa - omista panostuksistaan huolimatta - sen onko naisten jalkapallo vielä saavuttanut sellaista kansallista ja kulttuurista merkitystä komission kriteerien mukaisesti, että sen listalle ottaminen olisi tässä vaiheessa perusteltua.

Infront, jolle Kansainvälinen hiihtoliitto (FIS) on myynyt kaikki pohjoismaisten hiihdon mestaruuskilpailujen mediaoikeudet, esittää, että listaa ei tulisi täydentää uusilla tapahtumilla vaan pikemminkin supistaa. Joidenkin tapahtumien, kuten IHF:n järjestämien miesten jääkiekon maailmanmestaruuskilpailujen ja FIS:n järjestämien pohjoismaisten hiihtolajien maailmanmestaruuskilpailujen pitäminen listalla kokonaisuudessaan ei vastaa nykypäivää. Infrontin mukaan lista ja komission kriteerit edustavat "perinteisen lineaarisen tv-toiminnan" perintöä, ei sen sijaan nykyistä digitaalista ympäristöä ja katsojatottumuksia. Analogisten lähetysten lopettamisen jälkeen markkinoille on tullut uusia toimijoita kuten OTT-, maksutelevisio- ja VOD-palvelun tarjoajia. Kanavien/lähetysvaihtoehtojen lisääntyminen tarkoittaa myös sitä, että lineaarista lähetystä koskeva 90 prosentin tavoitevelvollisuus on vanhentunut eikä sillä itse asiassa ole enää merkitystä. Lista tulisi rajoittaa minimiin kilpailun

parantamiseksi markkinoilla ja kaikkien lähetystoiminnan harjoittajien kannustamiseksi hankkimaan lähetysoikeuksia. Tämä johtaa parempaan laatuun ja kohdennetun sisällön tuottamiseen katsojille, mikä parantaa katsojakokemusta.

Lausunnon antajista Discovery katsoo, että koko lista olisi syytä poistaa sekä sukupuolten tasa-arvon turvaamiseksi että tehokkaiden ja toimivien TV-markkinoiden turvaamiseksi. Yhtiö korostaa lisäksi, että naisten ja miesten välinen tasa-arvo ei toteudu yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien listaa laajentamalla. Discovery toteaa, että TV-yhtiöt eivät välttämättä osta naisten urheilu-oikeuksia, koska niillä ei nähdä olevan taloudellista merkitystä ja lähetysvelvoitteesta aiheutuu vain ylimääräisiä kustannuksia. Vaarana on, että naisten urheilu jää kokonaan näyttämättä televisiossa.